

FIGYELŐ

Szépirodalom

GÉCZI JÁNOS:

Viotti négy vagy öt élete

A régi, századelőről származó könyveket szokás ívenként, ott, ahol az egymásra hajtott lapok összeérnek, akkurátus pontossággal felválni, s ha a könyv nincs bekötve, az ember sajátját – vagy inkább a néhai könyvvásárló – ízlése szerint könyvkötővel borítók közé illesztetni. Ha ez utóbbtól meg is kímél minket a könyv kiadója, a fejezetenkénti virtuális levélkés használatba azért beavat bennünket. A könyv főhősének élettörténete(i) után ugyanis – melyek öt

fejezetre tagolják a szöveget – nem-textuális jelként egy-egy nyomtatott, kutyafejes markolatú levélkést találunk (ahogy a könyv hátsó borítójának fülszöveg alatti részénél is), így erősítve azt már az első fejezet nyomán megfogalmazódó gyanút, hogy Géczy János hőisének, noha egyes életei el-eltérnek egymástól, közös pontjuk mégis akad: a papír, a könyv és az írás (fogalmazás) szerete. De a levélkés-dilemma azt is helyeslően megerősíti, hogy Viottinak (az először a 17. században szü-

letett fogalmazónak és papírgyárosnak) minden élete külön-külön értelmezhető, más-más könyvet alkot, melyeket az olvasónak kell – saját belátása szerint – összeolvasnia, vagy egymástól elhatárolva értelmeznie.

A címként leolvasható meghatározás sem szómágia, Viotti Mór Aurél Ágostonnak – a könyv fikciója szerint – valóban öt élete volt: született elsőként az 1600-as évek második felében, utoljára elhalálozott a 21. század elején. A textus egyik próbaköve éppen az: mi legalizálja ezt a testeken átívelő sorstörténetet, mi okoz

a főhős életében akkora problémát, amely keresztülhajlik ennyi évszázadon? E kérdés lehetséges értelmezései közül érdemes a könyv mottóját kiemelni („fölöttem lebeg zászlaja, a szerelem” – Énekek éneke 2,4), amely azt sugallja, a szerelem volna, vagyis annak hiánya, ami Viotti Mórt fél évezreden át – ötször bevégezve – újbóli életre ébreszti. Miként a könyv egyik bekezdésében is olvashatjuk, minden férfi többéletű, aki nem képes a szerelem magasságába emelni egy asz-

szonyt; a szerelmi boldogság megosztásának hiányáért a férfi élet-is-méltéssel felel, meghal és más testben, de azonos névvel feltámad, ahogy a szöveg szimbolikusan jelentős történetében az elégetett rózsza is.

Voltaképpen a szerelem kétfajta érzése az, ami Viotti életeit összeköti: minden fejezetben megkísérel szeretni és „szeretve lenni”, legtöbbször azonban kiderül, számára foglalkozása a fontosabb, a papírgyártás gyönyörű céhmunkája, s a levélfogalmazás érzéki tapasztalata. E kettős szerelemben éli Viotti újra életeit, ezek alapján tájékozódik korszakokban. Sorsszerű foglalkozásból adódóan valamennyi fejezetben rádöbben papírgyártói és fogalmazói tehetségére, s minden fejezetben megkísérel ki teljesíteni azt; így akarva-akaratlanul konfrontálódik, máskor meg baráti viszonyba keveredik a korszak művészeivel, akik munkáját csodálják, leveleit pedig saját műveikbe foglalják – igaz, a forrást nem feltüntetve. Így kerülhet Viotti-fogalmazvány Rousseau-értekezésbe, Goethe-műbe, Jane Austen-regénybe. A szöveg ezzel tesz kísérletet arra, hogy Viotti virtuális hagyatékából irodalomtörténeti kiegészítéseket teremtsen, s a főhős intellektuális munkája ad alkalmat arra, hogy az elbeszélő esszébetétekbe, kultúrtörténeti fejtegetésekbe kezdjen (megismerhetjük például a karácsonyfa-állítás

történetét vagy egy Vermeer-festmény históriáját).

A szöveg világa azonban – a kivonatos elbeszélések gyakoriságából adódóan – szimbolikusan terhelt, a könyv motívumai keresztülzövik a szövegteret, gyakran utalásszerűen visszatérnek. (Jelentős szimbólummá növi ki magát – többek között – a fa, a rózsza, a hal.) A fejezeteket sortöréssel szakaszokra bontó „alfejezetek” közötti kapcsolatok felismerése néhol nehézkes, de mindig kifizetődő: Géczy János roppantul összetett, néhol lírába hajló szöveget alkotott, s ha a mozaikos életképet kirakósként egészé kívánjuk változtatni, nem kalandozhatunk el a szövegen kívüli világban, mondhatni át kell adnunk magunkat a szövegnek. Ehhez nem is kell sok minden, csupán egy levélkés. De az már úgy is mellélével van.

DÖMÖTÖR VILMOS

(Kalligram Kiadó, Pozsony, 2011, 190 oldal, 2300 Ft)

PETŐCZ ANDRÁS:

Másnap

Feljegyzések a háborúból

Ahogy a főhősének, Annának az emlékezetében bukkannak fel váratlanul az emlékdarabkák, úgy követik egymást Petőcz András regényben is a visszaemlékezések és